

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia:
li.dl@regeringskansliet.se

Yttrande över rapport Reglering av veterinärpersonal m.m. vid höjd beredskap

Er beteckning: LI2024/01748

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Hallands län stödjer rapportens förslag att upphäva nuvarande krigsveterinärförordning (1981:648) då dels lagstiftningen den hänvisar till har upphört att gälla, dels speglar en sedan länge förändrad civil veterinärverksamhet.

Länsstyrelsen bedömer att ändringar i befintliga författningar (*Förordningen 2017:870 om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap*) samt förslag till ny författning (*En ny författning samt ändringar i befintliga författningar*) krävs för att tydliggöra Länsstyrelsens uppgifter inför och under höjd beredskap om man avser att upphäva krigsveterinärförordningen. Vi ser dock inte att det har någon större betydelse om en ny förordning införs eller om ändringar i befintlig författning görs. Vi bedömer att det är viktigt att skapa förutsättningar för att kunna arbeta med dessa arbetsuppgifter. Det är således av stor betydelse med tydlighet och riktlinjer för Länsstyrelsens förberedande arbete inför och vid höjd beredskap. Tydlighet och vägledande riktlinjer är en förutsättning för ett snabbt och effektivt omhändertagande av arbetsuppgifterna.

Länsstyrelsen i Halland anser att rapporten inte är helt förankrad med det beredskapssystem som infördes 1 oktober 2022 då det bland annat används annan terminologi, andra definitioner och saknas hänvisning till andra utredningar, avslutade eller pågående, inom området. Det är utredningar som handlar om verksamhetstillsyn inom djurens hälso- och sjukvård (SOU 2022:58, prop 2024/25:57), Utredningen om näringslivets

försörjningsberedskap (N 2022:08) och ”Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret, SOU 2025:6”. För att undvika dubbelreglering eller att lagstiftning blir inaktuell kan det vara av värde att avvakta med lagförändringar till dessa utredningar är klara.

Länsstyrelsen i Hallands län bedömer att rapportens förslag innebär ökade kostnader för Länsstyrelsen för planering inför höjd beredskap, planering och registerhållning av djurhälsopersonal samt möjligheten att kvarhålla förmågan på myndigheten. De arbetsuppgifter som ska utföras kräver specifik veterinär sakkunskap.

Länsstyrelsen i Halland vill särskilt lyfta några punkter i rapporten där Länsstyrelsen har en avvikande uppfattning.

Allmän tjänsteplikt eller civilplikt

Rapporten konstaterar att veterinärpersonal omfattas av totalförsvarsplikt, vilken fullgörs genom allmän tjänsteplikt eller civilplikt. Därefter beskrivs fördelar respektive nackdelar med antingen civilplikt eller allmäntjänsteplikt för veterinär personal. Rapporten föreslår därefter att den allmänna tjänsteplikten tillämpas som rättslig grund för att säkerställa en fungerande personalförsörjning av totalförsvarsviktiga verksamheter inom djurhälsa, djurskydd och säkra livsmedel vid höjd beredskap.

Länsstyrelsen anser att frågan bör utredas ytterligare.

Veterinärmedicinen av idag är ett brett och i stora delar mycket specialiserat område där det till exempel är stora skillnader på sällskapsdjurvården och fältverksamhet för livsmedelsproducerande djur. Exempelvis avseende medicinska preparat och karenstider, anmälningspliktiga sjukdomar, tillkommande områden som livsmedelssäkerhet och besättningsarbete, samt ensamarbete och förmåga till beslut utan kollegialt stöd. För att myndigheten ska kunna anvisa eller omfördela personal kommer myndigheten behöva utföra gediget och omfattande såväl för- som underhållsarbete av att lokalisera, kategorisera och registrera djurhälsopersonal. Vid en omfördelning av personal, där det för individen plötsligt ställs krav på nya och omfattande kompetenskrav, måste myndigheten säkerställa att omfördelningen blir kompatibel med kap 2 §2 i lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård, som anger att den som tillhör djurhälsopersonalen enbart får fullgöra uppgifter som han eller hon har kompetens för.

Personalförsörjning

Lednings- och arbetsgivaransvar

Rapporten föreslår att länsstyrelserna ska överta lednings- och personalansvar för Jordbruksverkets djurhälsopersonal respektive Livsmedelsverkets kontrollpersonal vid höjd beredskap i det fall deras egen förmåga helt har upphört.

Trots att länsstyrelserna är den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom länet, avstyrker Länsstyrelsen detta förslag. Jordbruksverket och Livsmedelsverket har regionala kontor med verksamhet i hela landet. Likhetsprincipen bör gälla, vilket innebär att Jordbruksverket och Livsmedelsverket har fortsatt lednings- och arbetsgivaransvar över sin personal, fast då regionalt förankrat. Länsstyrelsen är även en tillsynsmyndighet och utövar tillsyn över djurhälsopersonal verksamma i länet. Om Länsstyrelsen ska överta personalansvar eller ledning över personal, hamnar Länsstyrelsen i en sits där man utövar tillsyn över sin egen personal, och risken för jäv blir uppenbar. Däremot kan Länsstyrelsen vara en resurs och hjälp i omfördelning av personal eller andra resurser.

Om länsstyrelsen skulle ta över arbetsuppgifter och personal från Jordbruksverket och Livsmedelsverket anser Länsstyrelsen att myndigheten också måste ha lednings- och arbetsgivaransvar för dessa personer. I dagsläget är det oklart hur det här ska gå till. Om förslaget genomförs måste det finnas ett tydligt lagansvar över hur det ska gå till. Om Jordbruksverket och Livsmedelsverket har lednings- och arbetsgivaransvar över personal som utför arbete hos Länsstyrelsen skulle det försvåra möjligheterna att arbetsleda dem.

Omfördelning av personal

Rapporten föreslår att Länsstyrelsen ska få befogenhet att omfördela veterinärpersonal inom länet. Den personal som redan är krigsplacerad kan inte omfördelas. Eftersom majoriteten av veterinärpersonal på respektive myndighet; Livsmedelsverket, Jordbruksverket, Länsstyrelser m fl redan är krigsplacerade blir mandatet att förflytta personal redan i utgångsläget väldigt begränsat. Kvar blir personal som är anställda av privata företag. Idag finns inget lagutrymme för omfördelning av privatanställd personal. Hur en omfördelning av privatanställd personal ska gå till måste vara tydlig och på vilka grunder det görs. Länsstyrelsen kommer inte kunna ta över lednings- och arbetsgivaransvar för

dessas utan att de är anställda hos länsstyrelsen samt placerade i vår krigsorganisation eller liknande.

Tillgång till veterinär personal

I rapporten gör Jordbruksverket och Livsmedelsverket den bedömningen att Sverige har numerärt tillräckligt med veterinärer och djursjukskötare för att upprätthålla samhällsviktig djursjukvård, djurhälsoarbete samt beredskap för smittsamma djursjukdomar i händelse av höjd beredskap. Länsstyrelsen instämmer inte i den bedömningen, eftersom det redan i dagsläget finns veterinärdistrikt som inte kan upprätthålla jourverksamhet på grund av brist på veterinär arbetskraft. I rapporten "Hur påverkar olika typer av kriser och samhällsstörningar djurens hälso och sjukvård?" (SJV DNr 6.9.11-23615/2022) framgår det att såväl sjuklighet och vårdbehov hos djur kan öka i olika krisscenarion, samtidigt som vårdinsatser kan försvåras vid störningar av infrastruktur, avsaknad av diagnostiska hjälpmedel, brist på läkemedel och andra insatsvaror. Trots prioriteringar inom vilka kategorier som ska ges vård, kommer sannolikt behovet av veterinärpersonal att öka på grund av utmattande arbetssituation, ökad sjuklighet och förändrade förutsättningar som kräver andra eller nya behandlingsmetoder. Även Livsmedelsverket bör kunna komma att utsättas för större belastning än vad som uppskattas i rapporten.

I samhället i stort råder en allmän brist på veterinär kompetens. Det är inte enbart inom klinisk djursjukvård eller fältverksamhet för livsmedelsproducerande djur det råder veterinärbrist, utan veterinär kompetens kan saknas även i viktiga befattningar inom myndigheter. Den veterinära kompetensen på länsstyrelserna behöver säkras, men även kompetensen för specifikt de här frågorna. I händelse av höjd beredskap med en utmanande arbetssituation och behov av beslut som frångår fredstida rutiner, kommer veterinär personal belastas hårt. Det kan således finnas behov att förstärka veterinär kompetens även på länsstyrelserna.

Veterinärpersonal som resurs inom humanvården?

Lärdomar från Ukraina visar på en enorm belastning på deras hälso- och sjukvård i krigsområden och insatser har varit nödvändiga för att snabbt bilda "gemene man" inom livsuppehållande akutinsatser. Detta ger en tydlig insikt i att veterinär personal utgör en färdigutbildad grupp, som kan utföra en kvalificerad insats inom human katastrofsjukvård under dessa omständigheter. Inom framför

allt smådjurssjukvården idag, finns högt specialiserad personal med kompetens inom avancerad kirurgi, akutsjukvård, bilddiagnostik, anesthesiologi och anesthesiövervakning, vårdhygien, sårvård med mera. Då sjukvård för sällskapsdjur inte klassas som totalförsvarsviktig och kommer att nedprioriteras vid ett krigsscenario, kommer det att frigöra resurser som skulle kunna komma humansjukvården till nytta. Även om det råder en generell brist på veterinärer, anser vi att den här yrkesgruppen kan utgöra en resurs för civilsamhället på ett annat vis än att förstärka den veterinära fältverksamheten för livsmedelsproducerande djur. Vi anser att möjligheten att kunna krigsplacera veterinär personal med exempelvis civilplikt inom humanvården bör utredas. Länsstyrelsen har uppmärksammat att regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att förbereda införandet av civilplikt inom hälso- och sjukvården, samt bedöma behovet av civilplikt inom tandvården.

Beredskapsplanering och lägesbilder

Lägesbilder

I nuläget vet Länsstyrelsen inte i vilken utsträckning vi har möjlighet att begära in information från privata aktörer och, som rapporten anför, tillämpa lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer med flera att delta i totalförvarsplaneringen, för att kunna tillgodose information om att upprätta regionala lägesbilder. Det behöver således tydliggöras hur Länsstyrelsen löpande ska kunna begära in lägesrapporter från veterinärverksamheter.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av tillförordnat länsråd Lovisa Ljungberg med länsveterinär Marie Baaz som föredragande. I den slutliga handläggningen har också beredskapshandläggare Emma Barkström och HR-konsult Frida Karlsson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.